

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน” ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ การวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) เพื่อศึกษาถึงวาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ใช้ในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะ รวมถึงช่องทางในการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน และใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้รับสาร จำนวนทั้งสิ้น 30 คนที่มีประสบการณ์รับสื่อธรรมะจากพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี

3.1 เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis)

3.1.1 ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากสื่อสารมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสาร วิทยุและโทรทัศน์ รวมถึงข้อมูลในสื่อใหม่ ซึ่งพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีเป็นผู้เขียนเพื่อเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ทั้งทางหนังสือพิมพ์และนิตยสาร รวมทั้งสิ้น 48 เรื่อง ข้อมูลจากเทปรายการคำคมประจำวันกับพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีทางสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสิ้น 60 เรื่อง คลิปบันทึกรายการการเดินทางของความคิดทางสถานีวิทยุ คลื่นความคิด 96.5 FM. รวมทั้งสิ้น 30 คลิป ในส่วนของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ส่งสาร คือ พระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ซึ่งเป็นผู้ส่งสารและทีมงานผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์สื่อวิทยุและสื่อใหม่ ในส่วนความคิดเห็นของผู้รับสาร เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้รับสารซึ่งมีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหาอุจฉิยวชิรเมธีทั้งสิ้น 30 คน โดยมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลทั้งสิ้นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2553 - 31 มกราคม 2554 เนื่องจากเป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษา เทศกาลปีใหม่ วันครูและวันเด็ก

3.1.2 วิธีการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลในส่วนของสื่อสิ่งพิมพ์ ทั้งหนังสือพิมพ์และนิตยสารผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเก็บข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ ในส่วนของการทางโทรทัศน์ ผู้วิจัยจะติดต่อขอจากสถาบันวิมุตตยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่รวบรวมผลงานของพระมหาอุจฉิยวชิรเมธี ในส่วนของการวิทยุ ผู้วิจัยจะรับฟังไฟล์เสียงวิทยุจากเว็บไซต์ซึ่งรวบรวมไฟล์เสียงรายการ “การเดินทางของความคิด” ที่ <http://www.dhammatoday.com> ในส่วนของสื่อใหม่ผู้วิจัยจะสมัครเป็นสมาชิกแฟนเพจ (Fanpage) โดยการเข้าไป กดไลค์ (Like)

บนเฟซบุ๊ก (Facebook) ของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีที่ <http://www.facebook.com/v.vajiramedhi> และติดตาม (Follow) ใน <http://twitter.com/vajiramedhi> ซึ่งเป็น twitter ของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่เฟซบุ๊ก (facebook) และทวิตเตอร์ (twitter) ของพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี มีความเคลื่อนไหว เพื่อส่งสารหรือถ่ายทอดธรรมะไปยังพุทธศาสนิกชนซึ่งถือเป็นผู้รับสารเมื่อใด ผู้วิจัยย่อมได้มาซึ่งข้อมูลในการวิเคราะห์

3.1.3 วิธีการวิเคราะห์

1. หลังจากผู้วิจัยเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีใช้ในการเผยแผ่ธรรมะแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Textual analysis) โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีใช้เพื่อเผยแผ่ธรรมะ โดยใช้ทฤษฎีทางภาษา และแนวคิดการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ และจุดจับใจในสารในการวิเคราะห์

2. ผู้วิจัยจะทำการตีความจากข้อมูลเพื่อสร้างหมวดหมู่ (category) ขึ้นมาจากแนวคิดทฤษฎีทางภาษา และแนวคิดการใช้จุดจับใจในสาร โดยการทำเป็นตาราง เพื่อให้ทราบความเหมือนและความต่างในการใช้วาทศิลป์และจุดจับใจในสารประเภทต่างๆ ที่ปรากฏในสื่อสารมวลชน เพื่อให้ทราบถึงการใช้วาทศิลป์ในการเผยแผ่ธรรมะผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่างๆ และเพื่อเปรียบเทียบให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.2 เครื่องมือสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

3.2.1 ข้อมูล

ประเภทบุคคล (Key informant)

1.) ผู้ถ่ายทอดเนื้อสาร คือ พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี ผู้ถ่ายทอดเนื้อสารหลักธรรมหลักเพื่อเผยแผ่สู่ประชาชน

2.) ทีมงานผู้ผลิตและสร้างสื่อธรรมะผ่านสื่อสารมวลชน ที่พระมหาอุทิศชัยวชิรเมธีใช้เผยแผ่ธรรมะ ประกอบด้วย

- ผู้ผลิตสื่อโทรทัศน์ รายการ “คำคมประจำวันกับพระมหาอุทิศชัยวชิรเมธี” ทางช่อง 7 คือ นางสาวสินีนาง วรเจริญ
- ผู้วาดภาพประกอบบทความธรรมในสื่อสิ่งพิมพ์ คือ นายชัยณรงค์ นริยานนท์
- เลขานุการสถาบันวิมุตตาลัย คือ นางสาวชลธิชา รอดหิรัญ
- ผู้ดูแลสื่อใหม่ คือ นายสุธรรม เทียบทอง

3.) ผู้รับสารที่มีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหาอุปัชฌาย์วิริยเมธีผ่านสื่อสารมวลชนทั้งสิ้น 30 คน ได้แก่

ผู้รับสาร ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	เพศ	การศึกษา	อาชีพ	อายุ	ประสบการณ์ การรับสื่อ ธรรมะจากพระ มหาอุปัชฌาย์ วิริยเมธี (ปี)	สื่อสารมวลชนที่ใช้ เปิดรับธรรมะ
1.	นางสาวศนิ ขาดิอุดมเดช	หญิง	ปริญญาโท	อาจารย์คณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศิลปากร	33 ปี	3-4 ปี	หนังสือ, สื่อใหม่, ซีดี
2.	นายวิศาล ขาดิอุดมเดช	ชาย	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัท	27 ปี	3 ปี	หนังสือ, โทรทัศน์
3.	นางสาวสุปรียา หัสชู	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการ สื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	24 ปี	1-2 ปี	หนังสือ, โทรทัศน์, สื่อ ใหม่
4.	นางสาวสาวิตรี เตริยมโพธิ์	หญิง	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัท ตำแหน่งที่ ปรึกษาทางการเงิน	25 ปี	3 ปี	โทรทัศน์ , หนังสือพิมพ์
5.	นางสาววิษุฒดา เลิศยิ่งยศ	หญิง	ปริญญาโท	พนักงานบริษัท	26 ปี	2-3 ปี	โทรทัศน์, สื่อใหม่
6.	นายदनัย วงศ์วัฒน์ชัย	ชาย	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะ	24 ปี	2 ปี	โทรทัศน์,

					วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์					หนังสือพิมพ์, สื่อใหม่
7.	นางสาวภาณี ไฉนนิมิต	หญิง	ปริญญาตรี	หญิง	ค้ายาย	25 ปี	2-3 ปี			โทรทัศน์, สื่อใหม่
8.	นายพรชัย วงษ์ไกร	ชาย	ปริญญาตรี	ชาย	ธุรกิจส่วนตัว	56 ปี	4-5 ปี			หนังสือพิมพ์, โทรทัศน์
9.	นางลัดดาวัลย์ วงษ์ไกร	หญิง	ปริญญาตรี	หญิง	อาจารย์โรงเรียนราชสีมา วิทยาลัย จ.นครราชสีมา	56 ปี	4 ปี			วิทยุ
10.	นางสุวรรณา ซาติอุดมเดช	หญิง	-	หญิง	แม่บ้าน	60 ปี	1-2 ปี			วิทยุ, โทรทัศน์
11.	นางสาวมาลินี จงสำราญ	หญิง	ปริญญาโท	หญิง	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการ สื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	24 ปี	2-3 ปี			หนังสือ, สื่อใหม่
12.	นางสาวอัญญรัตน์ เขียมเดิบ	หญิง	ปริญญาโท	หญิง	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการวารสาร สนเทศ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	25 ปี	2 ปี			หนังสือ, สื่อใหม่
13.	นางสาวธนชนัน ถนอมวงษ์	หญิง	ปริญญาตรี	หญิง	พนักงานธนาคาร	26 ปี	2 ปี			วิทยุ, สื่อใหม่

14.	นางสาวมธุรส ผสมทรัพย์	หญิง	ปริญญาโท	ธุรกิจส่วนตัว	26 ปี	2-3 ปี	วิทยุ, สื่อใหม่
15.	นางสาวฉวีมล สุขไพบูรณ์	หญิง	ปริญญาโท	พนักงานบริษัท	28 ปี	3-4 ปี	โทรทัศน์, สื่อใหม่, หนังสือพิมพ์
16.	นางสาวกนกวรรณ อ่วมศรี	หญิง	ปริญญาโท	พนักงานบริษัท	25 ปี	3-4 ปี	หนังสือ, สื่อใหม่
17.	นางวิมลทิพย์ กาบกลาง	หญิง	ปริญญาตรี	รัฐวิสาหกิจ	40 ปี	4 ปี	นิตยสาร, โทรทัศน์
18.	นายวีรชัย กาบกลาง	ชาย	ปริญญาตรี	รัฐวิสาหกิจ	41 ปี	3-4 ปี	นิตยสาร, โทรทัศน์
19.	นางสาวอัจฉราพร ธาตุวิสัย	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร	24 ปี	3 ปี	นิตยสาร, สื่อใหม่
20.	นางสาวทับทิม ศิริพรหมสมบัติ	หญิง	นักเรียน	นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี	18 ปี	1 ปี	วิทยุ, สื่อใหม่
21.	นางสาวนันทกานต์ แสงสุณีย์	หญิง	นักเรียน	นักเรียนโรงเรียน นวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี	18 ปี	1 ปี	สื่อใหม่
22.	นางสาวดวงพร เกตสมบุรณ์	หญิง	ปริญญาโท	นิสิตปริญญาโท คณะนิเทศ ศาสตร์ ภาควิชาการ สื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์	24 ปี	2 ปี	หนังสือ, วิทยุ, สื่อใหม่

3.2.2 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อวิเคราะห์ถึงกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะของพระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี ดังนี้

1.) ผู้ถ่ายทอดเนื้อสาร คือ พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี พระภิกษุผู้ถ่ายทอดเนื้อสารหลักธรรมหลักเพื่อเผยแผ่สู่ประชาชน

ประเด็นในการสัมภาษณ์พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธี (ผู้ถ่ายทอดเนื้อสาร)

- การเทศน์หรือเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนในแต่ละครั้งนั้น มีจุดประสงค์อย่างไร
- ก่อนการบรรยายธรรมมีการเตรียมความรู้จากแหล่งใด
- มีการนำข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสารมวลชนมาประกอบการเทศน์ด้วยหรือไม่ มากน้อยเพียงไร
- มีการวิเคราะห์ผู้ฟัง/ผู้รับสารก่อนเตรียมเรื่อง หรือเทศนาธรรมหรือไม่ เช่น วัยของผู้ฟัง ระดับการศึกษา จำนวนผู้ฟัง หรืออาชีพในประเด็นใดบ้าง
- เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วมีหลักเกณฑ์ในการเลือกเรื่องและข้อมูลอย่างไร
- เนื้อหาที่นำมาใช้ในการบรรยายนั้นเป็นเรื่องทางโลกหรือทางธรรมมากกว่ากัน
- มีการประมวลและเรียบเรียงข้อมูลอย่างไร
- ภาษาที่ใช้ในแต่ละสื่อต่างกันหรือไม่
- มีการปรับภาษา/ เนื้อหาให้สอดคล้องกับแต่ละสื่อหรือไม่
- หากเป็นธรรมะเรื่องเดียวกัน แต่นำไปออกสื่อสารมวลชนที่ต่างประเภทกัน พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีมีการนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชนที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
- มีการเรียกความสนใจก่อนการบรรยายหรือไม่ อย่างไร เช่น การนำข่าวปัจจุบันมาเล่า การเปิดเพลง การนำเรื่องด้วยสุภาษิตคำคม
- มีการเตรียมโครงร่าง (Outline) ก่อนการบรรยายหรือไม่ อย่างไร
- การใช้สื่อที่ต่างกัน มีผลต่อการออกแบบสารในแต่ละสื่อที่ต่างกันด้วยหรือไม่ อย่างไร
- อารมณ์ขันช่วยให้ธรรมะน่าสนใจขึ้นอย่างไร
- มีการวัดผลอย่างไรว่าการสื่อสารธรรมะครั้งนั้นๆ เกิดประสิทธิผล

2.) ทีมงานผู้ผลิตและสร้างสื่อต่างๆที่พระมหาอุทิศชัยวิชิตเมธีใช้เพื่อเผยแผ่ธรรมะ

การสัมภาษณ์ที่ทีมงานผู้ผลิตและสร้างสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุและสื่อใหม่ที่พระมหากษัตริย์วชิรเมธีใช้เพื่อเผยแพร่ธรรมะ เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงวิธีการต่างๆ ในการกำหนดและการออกแบบที่ปรากฏอยู่ในสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อใหม่ คือ สื่อเฟสบุ๊ค (Facebook) และทวิตเตอร์ (Twitter) ใน 3 ขั้นตอนคือ ก่อนการผลิต (การวางแผนการผลิต) ขั้นตอนการผลิต (การเลือกสาร-ช่วงเวลาในการเผยแพร่) และหลังการผลิต

3.) ผู้รับสารที่มีประสบการณ์การรับสื่อธรรมะจากพระมหากษัตริย์วชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน

การสัมภาษณ์ผู้รับสาร เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบของสื่อที่มีต่อผู้รับสารว่าหลังจากที่ผู้รับสารได้รับธรรมะจากพระมหากษัตริย์วชิรเมธีผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่างๆ แล้วผู้รับสารมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหากษัตริย์วชิรเมธีถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสาร เกี่ยวกับเนื้อหาสาร และเกี่ยวกับการใช้สื่อสารมวลชนในการเผยแพร่ธรรมะ รวมถึงศึกษาถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลง แนวคิด ทรรศนะคติ รวมถึงพฤติกรรมไปมากน้อยเพียงไร หลังจากได้รับธรรมะเหล่านั้น เกิดผลทางบวก หรือทางลบต่อตัวผู้รับสาร

3.2.3 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจะทำการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) ประกอบด้วยผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร คือ พระมหากษัตริย์วชิรเมธี และผู้ดูแลสื่อใหม่ของพระมหากษัตริย์วชิรเมธี ในส่วนกรณีผู้รับสาร ผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการใช้อาสาสมัคร (Volunteer selection) โดยการหากกลุ่มตัวอย่างจะเริ่มจากการเขียนขออาสาสมัครจากแฟนเพจ (Fanpage) บนเฟสบุ๊ค (Facebook) ของพระมหากษัตริย์วชิรเมธี นอกจากนี้ผู้วิจัยจะขออาสาสมัครจากผู้ที่มาร่วมงานบุญที่พระมหากษัตริย์วชิรเมธีจัดขึ้นในช่วงระยะเวลาการทำวิจัย โดยการศึกษาครั้งนี้ จะใช้อาสาสมัครทั้งสิ้น 30 คน ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้รับสาร

3.2.4 วิธีการวิเคราะห์

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามกระบวนการดังนี้

1. ลดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้อง (Data Reduction)
2. จัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (Data Categorization)
3. ตีความข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ (Data Interpretation)

3.3 การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การใช้วาทศิลป์ทางภาษาเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุจฉัยวชิรเมธีผ่านสื่อสารมวลชน” จะนำเสนองานวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ซึ่งมีสาระในการนำเสนอ ดังนี้

1. นำเสนอผลการวิจัยในส่วนของการวิเคราะห์วาทศิลป์ทางภาษาที่พระมหาอุจฉัยวชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะ
2. นำเสนอผลการวิจัยในส่วนของการวิเคราะห์สื่อสารมวลชนที่พระมหาอุจฉัยวชิรเมธีใช้ในการถ่ายทอดธรรมะ
3. นำเสนอผลการวิจัย ในการวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสารมวลชนของพระมหาอุจฉัยวชิรเมธี
4. นำเสนอการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ